

אוניברסיטת בר אילן

הפקולטה למשפטים

דיני חוזים

ד"ר עומר פלד

בחינה מסכמת מועד א'

משך הבחינה: שעתיים

הבחינה בספרים פתוחים

שימו לב למגבלת המקום בכל סעיף, וכן לניקוד שניתן לכל סעיף בשאלה.

בסוף השאלה מופיעה שאלה נוספת (3) שצורפה רק כדי לתת מקום לטיוטה. אין לשאלה מגבלת מקום ולא ניתן כל ניקוד בגין טקסט שיופיע במיקום של השאלה. שימו לב - לא תתקבל כל טענה כי הפתרון לשאלה נותר בטעות תחת הטקסט של שאלה 3.

מיכאל יטען כי המודעה בעיתון מהווה זכרון דברים אשר הינו במצב הנוכחי רק שלב במומ ואינו הסכם מחייב כיוון שלא הייתה קיימת גמירות דעת אותה בוחנים לפי נוסחת הקשר - בודקים מה נכתב בזיכרון הדברים לגבי תוקפו, האם הוא רק שלב במו"מ או שהינו שלב סופי לפני חתימה על חוזה (ברק, רבינאי נ' מן השקד). במקרה הנ"ל יטען כי לפי נוסחת הקשר, המודעה בעיתון הינה רק שלב בתחילתו של המו"מ בין הצדדים, כיוון שלאחר שלב זה התקיים הליך מיונים. כיוון שטען כי מדובר רק בשלב במשא ומתן, רק החוזה הפורמלי מגבש חוזה ועל כן, חזרה מן ההסכמה שהושגה הינה מותרת אשר תיבחן לפי חובת תום הלב במו"מ (סעיף 12 לחוק החוזים). חשוב לציין כי בהסכם שנחתם בין הזוג לתוכנית לא צוין כי להפקה מותר להביע את שיקול דעתה לגבי התכנים המתפרסמים. ערוץ "שם" מהווה הצד החזק בחוזה, על כן, לפי השופט אשר בפס"ד גינדי נ' אפללו, אם הצדדים בחרו לחתום על חוזה כמו שהוא, אין להם להלין על עצמם בלבד. על כן, יטען מיכאל כי כיוון שהדבר לא הופיע בחוזה, אין להם הזכות בצעו. יתר על כן, יוסיף מיכאל לפי השופט גרוניס בפס"ד קדישא נ' לוי, כי הורדת התנאי לגבי שיקול דעת התוכנית בפרסום התכנים בהסכם אשר נחתם בין הצדדים, מהווה הצעה חדשה, ועל כן, יטען כי בוצע קיבול של בני הזוג לפי החוזה שנחתם.

מנגד, יטען ערוץ "שם" כי ההצעה בעיתון מחייבת. לפי פס"ד בוטקובסקי נ' גת, כוונת הצדדים במו"מ להתקשר בחוזה נבחנת לפי ביטויים חיצוניים וגלויים, לפי הפעולות של הצדדים במהלך המו"מ. על כן, יטען הערוץ כי כאשר פנו אליו מיכאל ובת זוגתו בבקשה להשתתף בתוכנית, בעצם ביצעו קיבול לתנאי הראשוני שנקבע במודעה, אשר בו נקבע כי להפקה שיקול דעתה החופשי בתכנים אשר עולים לאוויר. יוסיף הערוץ כי מעמד החתימה על החוזה הינו מעמד פורמלי טכני ולא עקרוני, כלומר החתימה אינה קדושה, היא סה"כ באה למלא פונקציה הוכחתית וניתן להחליפה בדרכי הוכחה אחרים.

כן, כיוון שברגע שבו ידעו הזוג על הטעות של ערוץ "שם" בניסוח החוזה (שכחו את הפרט לגבי שיקול הדעת שלהם בשידור), הפרו את חובת תום הלב במו"מ לפי סעיף 12 לחוק החוזים הכללי וכמו כן, איפשרו לערוץ לטעון להטעיה לפי סעיף 15 לחוק החוזים הכללי. ראשית, במהלך מו"מ גם אם לא נכרת חוזה בסופו, נדרשים הצדדים להתנהל בתום לב ובהגינות. לפי פרופ' שלו חובת הגילוי הנובעת מסעיף 15 לחוק החוזים הכללי הינה רחבה אשר משתרעת על פרטים מהותיים. משלא קוימה כראוי, ניתן לתבוע לפי סעיף 12 לחוק החוזים הכללי (דעתה נאמרה בפס"ד ספקטור נ' צרפתי, שם נקבע כי סעיף 12 הינו כפוף לסעיף 15). בנוסף, הערוץ עשוי לטעון לפי סעיף 14 א כי מדובר בטעות שהצד השני ידע והיה עליו להיות מודע ליסודיות הטעות (זנדנבק נ' דנצינגר, כנפי נ' בית הדין הארצי לעבודה). במקרה הנ"ל בני הזוג ידעו על הטעות של הערוץ וידעו כי מדובר בטעות יסודית, כיוון שככל הנראה (ניתן להניח*), הערוץ לא היה מתקשר בחוזה ומגייס את בני הזוג לתוכנית, כיוון שאם אין להפקה שיקול דעת חופשי בנושא השידור, עשוי הערוץ לאבד רייטינג ולהיפגע כספית שכן התוכנית עשויה לא להצליח בעקבות כך. על כן, אי הגילוי של בני הזוג עשוי לאפשר לערוץ לדרוש את ביטול החוזה או תיקונו באישור בית המשפט

והצדדים

ראשית, תטען אמו של מיכאל כי נקשרו בחוזה, שכן קיימים היסודות לקיום החוזה- גמירות דעת ומסוימות. גמירות הדעת נובעת מביצוע הבטחות שני הצדדים (מיכאל קיבל את הדירה ושמר על שם טוב למשפחה עד התוכנית) המהווה מדד אובייקטיבי ומשמעותי

אימו תטען כי מיכאל הפר את החוזה הפרה יסודית לפי סעיף 6 לחוק החוזים הכללי ועל כן, תטען לביטול והשבה לפי סעיף 7א לחוק החוזים הכללי. ראשית, אימו של מיכאל לא הייתה נקשרת בחוזה אילו ידעה כי בנה הולך להוציא למשפחה שם רע, על כן, תטען אימו להפרת החוזה ולביטול. כמו כן, התנאי היחיד בחוזה היה לא להוציא שם רע למשפחה, דבר אשר לא עמד בו מיכאל לטענת אימו (סובייקטיבית) ועל כן, תטען לביטול והשבה. כמו כן, תוסיף כי לא התקיימה דרישת הכתב לפי ס' 8 לחוק המקרקעין ועל כן, יש להשיב לה את הדירה.

מנגד, מיכאל ישיב כי אמנם נכרת חוזה בין השניים, אך מדובר בחוזה מתנה, אשר ניתן לחזור בו אך ורק לפני מתן הקניית הזכות בהתקיים מספר תנאים (סעיפים 5ב, 5ג לחוק המתנה) ועל כן, יטען כי לאמו אין זכאות על הדירה. כמו כן, יוסיף כי כשהצדדים אינם מסכימים על החוזה ומגיעים לבית המשפט, בית המשפט יכריע לפי רצון הצדדים הסובייקטיבי ובמידה ולא יצליח, ישפוט לפי אומדן אובייקטיבי.

על כן, יטען כי אימו נוהגת בחוסר תום לב, שכן רק שיתף את תחושותיו לפסיכולוגית ולא התכוון להוציא שם רע למשפחה, יוסיף כי המושג "שם רע" למשפחה הינו מושג אשר הפירוש שלו סובייקטיבי ומשתנה מאחד לשני. על כן, יטען לפרשנות אובייקטיבית תכליתית לפי הלכת אפרופים, אשר תהיה לטובתו, כיוון שהיא מתחקה אחר כוונת הצדדים.

מיכאל יטען לפי סעיף 2 לחוק התרופות כי הוא זכאי לפיצויים, בשל הפרת חוזה. מיכאל יטען לפיצוי על אינטרס הצפייה (פיצוי קיום), הנועד להעמיד את הנפגע במקום בו היה לו קיום החוזה. יטען לפיצויים לפי הנוסחה הבאה: ציפיה מההסכם + נזקים תוצאתיים - חיסכון בהוצאות הביצוע - טובות ההנאה שהרוויח הנפר מקיום החוזה עד כה. לכן, יטען לפיצוי על השכרת עורכי הדין לטובת הדין מול אימו בנוסף לחצי מיליון ש"ח אשר איבד בעקבות פרסום השיחה שלו עם הפסיכולוג, שכן מדובר בנזק תוצאתי של החוזה (בעקבות הפרסום מיכאל הוציא שם רע למשפחה, דבר אשר הוביל לפגיעה בחוזה בינו לבין אימו. לנוסחת פיצוי הקיום לא נדרש להוסיף במקרה זה את טובות ההנאה אשר קיבל מיכאל עד כה ואת ההכנסות אשר היה מקבל לו החוזה היה מקיים, שכן במקרה הנ"ל לא קיבל אותן.

מנגד, יטען הערוץ לפי ס' 10 לחוק התרופות כי הפיצוי הינו בגין נזק אשר המפר היה צריך לראות מראש בעת כריתת החוזה כתוצאת ההפרה (מבחן הצפיות). במקרה הנ"ל יטען הערוץ כי לא יכל ולא נדרש לדעת לגבי החוזה של מיכאל עם אמו ועל כן, לא נדרש לשלם את הפיצוי על הפגיעה בחוזה שלהם, יוסיף הערוץ כי מיכאל לא יידע אותם בנושא החוזה שלו מול אמו. כמו כן, יטען הערוץ כי האחריות מוטלת בנושא מוטלת על מיכאל, כיוון שידע כי הולך להופיע בטלוויזיה ונדרש היה לצפות כי דבריו עשויים לפגוע בחוזה שלו מול אמו. הערוץ יטען כי לפי סעיף 14 לחוק התרופות חובת הקטנת הנזק הייתה על מיכאל (אגד נ' אדלר) וכי מיכאל הינו האשם התורם למקרה שכן יכל להקטין את הנזק/ ההפרה (פס"ד Eximin).

סבורני כי התיקון לסעיף 27 ייצור מסגרת של אי ודאות חוזית. ראשית, במידה ויגיעו הצדדים לחוזה, מכל סיבה שהיא לכותלי בית המשפט, תיווצר אי ודאות חוזית, כיוון שנקבע כי בתקופת הביניים בין כריתת החוזה, לבין ההכרעה בעניין תנאי המתלה (לקיום או לשלילה) כי החוזה קיים, אמנם החובות והזכויות אינן אופרטיביות ואי מילוין לא יהווה הפרה, אך עדיין החוזה קיים (זגורי נ' בית הדין הארצי לעבודה). מנגד, עומד התיקון החדש (סעיף 27ד) ואומר כי כל עוד לא קיים תנאי המתלה הנקבע אין לחוזה תוקף כלפי צד שלישי אשר מעורב בחוזה. כלומר, נוצר מצב שבו לא ניתן לקבוע האם קיים חוזה כלפי הצד השלישי, ועל כן, הצדדים יהיו במצב של בלבול, שכן קיים החוזה, או אי קיומו, משפיעים על פעולותיהם.

שנית, לפי סעיף 27ג לחוק החוזים, חוזה עם תנאי מתלה מזכה בסעדים לשם מניעת הפרתו, דבר העומד מנגד בתיקון החדש (סעיף 27ד) כיוון שהתיקון קובע כי לא יוטלו חיובים על הצדדים ולא יהיה תוקף לחוזה כלפי צד שלישי כל עוד לא התקיים התנאי. ואומר, התיקון בעצם עומד מנגד לזכות של צד בחוזה (במקרה הנ"ל צד שלישי) לסעדים למניעת הפרתו של החוזה או אי קיומו של תנאי המתלה.

שלישית, לפי סעיפים 28א ו-28ב, כאשר צד לחוזה מונע את קיומו של תנאי מתלה, יחול כלל של מניעות (השתק), אותו צד לא יוכל להסתמך על התקיימות תנאי המתלה, הכלל הנ"ל נובע מחובת תום הלב בביצוע חוזה (לפי סעיף 39 לחוק החוזים) והן מעקרון המניעה. התיקון החדש (סעיף 27ד) קובע כי לא ניתן להחיל את ההשתק על הצד אשר מנע את קיום תנאי המתלה כלפי הצד השלישי, כיוון שהוא קובע כי כל עוד לא התקיים תנאי המתלה, אין חיובים על הצדדים ולא מתקיים חוזה כלפי הצד השלישי.

רביעית, התיקון יוצר מצב שבו כל אדם אשר מהווה צד שלישי, הנקשר בחוזה עם תנאי מתלה, לא יוכל להסתמך על החוזה וקיומו, דבר העומד מנגד לתאורייה הכלכלית למשפט.

